

RENNHALL

LIVET

ÄREN GÅR ... Man samlar på sig. Saker, erfarenheter, sorger, glädjeämnen, pengar, minnen... Att "döstäda" har dykt upp som ett nytt begrepp i svenskan. Vi ska städa ur våra vindar och garage, rensa ur garderoberna. Göra oss av med gamla skolböcker, diabilder, souvenirer från semesterresor, babykläderna ... allt det som skulle kunna "komma till nytta" eller rota mig i min historia. Det ska rensas bort.

Det ligger något insiktsfullt i begreppet "döstädning". Man får ingenting ta med sig dit man går, som den gamla sångtexten lyder. Istället för att stjälpas över allt mitt på de som kommer efter så tar jag ansvar och städar ur medan jag kan.

VI SKULLE BARA bli lite bättre på att även "döstäda" själen. Plocka fram gamla oförrätter, såriga minnen, smärtsamma tillkortakommanden. Granska dem, reflektera och sedan göra oss fria från dem. Självavårdssamtal med en präst eller en diakon kan hjälpa till. Se dem som en "kyrkans städpatrull". Bikten är kyrkans

"Vad behöver jag släppa taget om? Vad behöver jag göra upp med? Vad behöver jag få förlåtelse för?"

"återvinningscentral". Du lämnar över dina synder och skulder till Gud och Gud ger förlåtelse och upprättelse tillbaka. Recycling i dess bästa form!

Ägodelar som vi håller fast vid kommer att bli våra efterkommandes huvudvärk när vi är borta. De misstag, synder, mörker som vi håller fast vid kommer även de att bli våra efterkommandes huvudvärk (i bibeln kallas det för arvsynd).

DETTA NUMMER AV tidningen Livet handlar om Renhållning. Renhållning inom alla livets områden. Tidningen kommer ut när fastetiden i den kristna kyrkan går in. En tid för själens "döstädning"; Vad behöver jag släppa taget om? Vad behöver jag göra upp med? Vad behöver jag få förlåtelse för?

I kyrkan finns inget Rut-avdrag för renhållning, men det finns Gud-avdrag. Så använd möjligheten till att städa i ditt inre. Med Gud-avdraget är det helt gratis!

Kristin Molander, kyrkoherde

Bikt – att be om förlåtelse

LIVET KAN FÖRA med sig saker som är svåra att släppa. Händelser och ord som jag bär ansvar för och som blev fel. Att "vända blad" och bara gå vidare är inte den kristna kyrkans sätt. I stället finns bikten. Att gå till bikt innebär att sätta ord på det som skaver tillsammans med en präst, att få hjälp att sortera vad som blev fel och få möjlighet att i den enskilda ritens form be om Guds förlåtelse. Och bli hörd, sedd och upprättad.

I vissa kyrkliga traditioner går man till bikt regelbundet – för att inte skav ska bli djupa sår. I andra traditioner har bikten hamnat i skymundan. När coachning, terapi, gruppsamtal, frigörande andning eller varför inte gammal hederlig bortträngning inte riktigt fungerar – då kan bikten vara en plats för sista ordet att bli sagt; Guds förlåtande ord.

Under Stilla veckan – veckan före påsk – finns präst i Danderyds kyrka (se motsatt sida för tider) redo att ta emot bikt enskilt inne i sakristian. Bikten tar ca 15 minuter.

Påsk i Danderyds kyrka

HOPP, TVIVEL, SVEK, sorg, smärta, död och liv. Varje dag i påskveckan bär sin känsla, sina händelser. Gå med Jesus upp till Jerusalem, fira den sista måltiden, stå vid korset på Golgata, sörj med vännerna, förundras över den tomma graven, jubla i mötet med den Gud som segrar över ondska och död. Låt oss följas åt in i dramat tillsammans!

Palmsöndag 29 mars

Jesus rider in i Jerusalem och folket jublar. Ett jubel som vänds till förakt om bara några dagar.

11.00 Högmässa, söndagsklubben, kyrkkaffe, söndagsskola för vuxna.

16.00 Barnens påskgudstjänst.

Blå måndag 30 mars

Jesus gråter över världen, över lidandet, över mänskligheten. Han rasar över habegäret och egoismen. Hans kritik av världens makthavare är monumental.

08.30 och 18.30

Passionsandakt

17.00–18.30 Dropin-bikt

Vit tisdag 31 mars

Det tättnar ... Konspirationsteorier florerar och förenklingar dominerar. Rädsla, fake news, hat och hämndbegär. Jesus måste röjas ur vägen.

08.30 och 18.30

Passionsandakt.

12.30–14.00

Soppa och Gud

17.00–18.30 Dropin-bikt

Dymmelonsdag 1 april

Svenska kyrkklockor dymlas. Klangen är dov och skamsen. Mänskligheten vänder sig bort från Gud.

08.30 och 18.30

Passionsandakt

17.00–18.30

Dropin-bikt

Skärtorsdag 2 april

Slutet närmar sig ... "Håll ihop, fortsatt älska!" är Jesu ord till en förtvivlad vänkrets. Gemenskapen övergår i det totala svekets mörker.

08.30 Passionsandakt

17.00–18.30 Dropin-bikt

18.30 Skärtorsdagsmässa med efterföljande soppa.

Långfredag 3 april

Mänskligheten dödar Gud.

11.00 Gudstjänst

12.00–18.00

Stilla långfredag i Församlingens Hus

12.30–14.00

Soppa och Gud

15.00 Vid Jesu kors

17.00–18.00 Dropin-bikt

18.00 Vid Jesu grav

Påskafton 4 april

Världen tvekar ... mitt emellan förtvivlan och hopp ...

08.30–12.00 Familjedag med fika, pyssel och påskpåse till barnen. Påskens berättelse (20 min) **09.00, 10.00, 11.00** **23.30** Påsknattsmässa

Påskdagen 5 april

Ondska och död fick inte sista ordet! Gud lever! Världen har räddats!

11.00 Fesihögmässa, Påskkören sjunger, trumpetaren spelar. Efter mässan bjuds till påsklunch i Församlingens Hus.

Annandag påsk 6 april

Gud, skapelsen, människan. Tillsammans går det! För att världen ska räddas.

16.00 Gospelmässa med Danderyd gospel.

Här hittar du hela påskens program
svenskakyrkan.se/danderyd

Samlarsyndrom

Kanske är det ett av de mest osynliga psykiatriska tillstånden som finns. Den som lider samlarsyndrom, hoarding, gör allt för att dölja sitt beroende. Det är allvarligt och det är komplicerat. Men det finns hjälp att få.

DET FINNS SAMLARE och så finns det samlare. För samtidigt som vissa samlar på en viss sak och är stolta över sin samling, finns också det mörka, dolda samlandet. Det skamliga, det som kallas samlarsyndrom, eller hoarding, där samlandet har gått överstyr.

– Hemmet hos en hoarder är belamrat med saker. Det kan finnas tidningar och prylar staplade upp till taket, det ligger saker på diskbänken, köksbordet, spisen i sådana mängder att det nästan är omöjligt att röra sig obehindrat, säger Carl Kyrk, som driver saneringsföretaget Banerry.

Varje vecka gör Carl Kyrk och hans medarbetare hembesök hos människor som tappat kontrollen över sina prylar och sitt samlande.

FÖR EN UTOMSTÅENDE finns det kanske inte någon logik bakom samlandet, det kan handla om en lägenhet där alla ytor är belamrade av tomma bregottpaket, eller hem där någon samlat på sig 10 000 synålar eller tusentals plastpåsar. Rader av kylskåp som både fungerar och inte fungerar, oanvända kläder som inte ens packats ur sina kassar eller trasiga kläder som någon gång ska lagas.

Det förekommer i alla samhällsklasser och i alla åldrar, men gemensamt är ofta

att syndromet omges av skam, smärta och stor ensamhet, eftersom personen i fråga inte kan bjuda hem någon.

Utåt sett syns det sällan, och in i det längsta försöker personen som drabbats dölja situationen. Men när man kliver in i personens hem blir det uppenbart att det är något som inte stämmer.

DET FINNS INGET enkelt svar på vad hoarding beror på, inte mer än att samlandet i sig ger en känsla av trygghet och att

personen som drabbats både har svårt att kontrollera sitt samlande och att själv göra sig av med sakerna.

– Det är ett psykiatriskt tillstånd som ligger under samma diagnosparaply som OCD, det vill säga tvångssyndrom. Vi vet att det finns ett visst genetiskt drag, att vissa traumatiska händelser i livet i kombination med en underliggande sårbarhet ökar risken, säger Volen Ivanov, leg psykolog, docent och forskargrupsledare vid Karolinska institutet och som leder utbildningar kring hur man ska bemöta människor med samlarsyndrom.

För att bemöta en person med samlarsyndrom är svårt. Hos en person med samlarsyndrom leder tankar på att rensa, kasta eller på annat sätt göra sig av med sakerna ofta till stark ångest.

NÄR CARL KYRK och hans medarbetare får i uppdrag att sanera hemma hos någon med samlarsyndrom sker det vanligtvis efter att en närstående eller att de sociala myndigheterna har hört av sig och att personen hotas av vräkning. Det händer också att personen själv hör av sig, i samband med att det ska komma hantverkare.

– Vi börjar då med ett gratis hembesök då vi berättar hur vi kan hjälpa och hur lång tid vi räknar med att det kan ta. Ibland ➡

Att lida av samlarsyndrom är ofta skambelagt, säger Carl Kyrk.

A full-length portrait of a middle-aged man with light brown hair, wearing a white, crinkled protective suit (hazmat suit) with a hood. He is also wearing blue nitrile gloves and a black respirator mask with a large clear lens and a circular filter at the bottom. The background is solid black.

”Det kan finnas
prylar staplade
upp till taket,
i sådana mängder
att det nästan är
omöjligt att röra
sig obehindrat.”

Carl Kyrk jobbar
ofta med att sanera
hos människor
som tappat kontrollen
över sina saker.

FOTO: MATTHIAS HUSS

Volen Ivanov, leg psykolog, docent och forskargrupsledare vid Karolinska institutet.

”Vi vet att det finns ett visst genetiskt drag, att traumatiska händelser i livet i kombination med en underliggande sårbarhet ökar risken.”

➔ är det personen själv som ringt, efter det att han eller hon insett att något måste göras, säger Carl Kyrk.

Men själva utrensningen är bara ett första steg i behandlingen. Syndromet, som räknas som svårbehandlat, kräver ytterligare hjälp.

Det vanligaste är KBT, kognitiv beteendeterapi där personen får hjälp i att träna beslutsfattande och minska ångesten vid rensning.

– För närvarande driver vi även ett forskningsprojekt där vi kombinerar KBT och hembesök, förklarar Volen Ivanov. ♦

Behöver du eller en närstående hjälp?

Läs mer här: ocdforbundet.se/behandling/hittabehandling/

”En morgonsol som sprider ljus i mörkret och doftar rättvisa, upprättelse och försoning”

Hur doftar en soluppgång?

En personlig betraktelse av Katja Stroeven, präst i Danderyd.

TIDIG MORGON.
Jag vaknar och upptäcker att jag saknar tvättmedel. Inte världens största problem, men ändå något som behövde

lösas innan min bokade tvättid. I vinterjacka och skor går jag till närmaste butik.

Citron, tall och fönsterputs, jag minns tydligt doften av vårstädning från barn-
domen. Hemma var det viktigt att rengöringsmedlen vi städade med var skonsamma, både för oss och för naturen.

En annan insikt jag bär med mig, och som jag fortfarande förknippar med städning, är att det skräp som jag slänger alltid hamnar någonstans och blir någon annans problem. Så länge denne "någon" inte är en del av det "vi" som jag ingår i är det lockande att låta bli att tänka på det som det bortglömda dammet under mattan.

NÄR JAG SKRIVER det här pågår den internationella böneveckan för kristen enhet. Med Jesu ord om att "gå ut överallt i världen och förkunna evangeliet för hela skapelsen" behöver vi fråga oss om vi gjort enheten alltför mänskligt begränsad? Vi talar ofta om enhet mellan kyrkor,

religioner och kulturer – men riskerar att glömma vår djupare tillhörighet: att vi är en del av Guds mångfaldiga skapelse, fysiskt, mentalt och andligt.

I bön, i gemenskap eller framför butikshyllan glömmar vi lätt denna samhörighet. Det skapar en dissonans – ett hoande från den utrotade fjällugglan, en skrällande cymbal, ett oläkt sår i relationen till det som förenar oss.

I dag påminns vi ständigt om artdöd och hotad biologisk mångfald. "Den ekologiska krisen gör vår andliga ordning synlig", skriver Dr. Louk A. Andrianos, konsult för bl.a. hållbarhet och klimat-rättvisa i Kyrkornas Världsråd, wwc.

När Jesus i pilotöversättningen* av Markusevangeliet uppmanar oss att "ändra ert sätt att tänka och var trogna budskapet" är det en uppmaning att stanna upp, var vi än befinner oss, och erkänna vår identitet som skapade av Gud.

JAG BRUKAR IBLAND öppna schampo-flaskor för att känna doften, en "försmak" av framtida hårtvättar. Nu stod jag i min affär för att välja tvättmedel och blev lika lockad att lukta på ett tvättmedel märkt med orden "med doft av soluppgång".

Hur doftar en soluppgång? Enligt

Katja Stroeven

profeten Jesaja kommer frälsaren med ljus in i mörkrets land, följt av jubel och fredens välsignelser. En morgonsol som sprider ljus i mörkret och doftar rättvisa, upprättelse och försoning, för hela världen.

Han skall komma ner till oss från höjden, en soluppgång för dem som är i mörkret och i dödens skugga, och styra våra fötter in på fredens väg. (Luk 1:78–79)

På väg hem från butiken bryter solen fram mellan molnen. Min vårstädning doftar fortfarande citron och fönsterputs, men nu också soluppgång. För vårsolen kommer för fler än bara mig: det är en sol som går upp för alla som för mig, en sol som målar odödlighet, liv och hopp för hela Guds skapelse. ♦

*Den nya bibelöversättningen av Nya testamentet presenteras under 2026 och leds av Svenska bibelsällskapet.

Win-win-vintage

Varje år tillverkas ungefär 100 miljarder plagg. Hälften slängs inom ett år. Men nu håller det på att bli ändring på det. Tre av fyra svenskar har någon gång handlat second hand. Inte bara av ekonomiska skäl.

VINTAGE. SECOND HAND. Begagnat.

Kårt barn har många namn. För en sak är säker: Att handla i andra hand har blivit en etablerad del av våra shoppingvanor.

Det visar en rapport från Myrorna. 2019 handlade bara en tredjedel av oss second hand. 2024 hade 75 procent av svenskarna någon gång under det senaste året handlat begagnat.

– Genom att handla vintage kan man köpa kvalitetsplagg för ungefär halva priset, men för många är det också ett sätt att shoppa klimatsmart, säger Jennie Kallas, som driver den lilla, exklusiva butiken Selected Vintage vid Djursholms torg.

Hit kommer kunder från hela Sverige som har en förkärlek för design. Kläderna är färgkoordinerade och i princip i nyskick. På en klädställning hänger ett antal nyinkomna kjolar från Prada, Dior och från Chanel. På en annan hänger en brudklänning från Lars Wallin i tunt ylle och en färgsprakande aftonklänning från New Yorkbaserade designern Prabal Gurung.

– Den kostar 55 000 i nyskick. Jag säljer den för 3 500, säger Jennie Kallas, vars drivkraft är att sälja välskräddade designkläder till ett överkomligt pris.

Längre in i butiken står skor från Louis Vuitton och Christian Louboutin på en hylla. På en annan ligger kashmirtröjor

från olika designers.

Sedan hon startade butiken 2017 har hon sett pärlor komma och gå. Ett exempel på det är den orangea Hermès Birkin 35-väska som hon letat länge efter.

ATT ÖPPNA EN second handaffär mitt i Djursholm var lite av ett vågspel. Men Jennie Kallas, som själv är djursholmsbo, insåg att det fanns ett behov. Både för att ge modemedvetna kvinnor möjlighet att hitta unika plagg till bra pris, men också för att ge service åt alla de som inte längre använder ett visst klädesplagg och på så sätt kan sälja det via Selected Vintage.

– Alla kanske inte vill ha samma klänning två gånger på tillställningar, och vill variera sig. Då blir min butik lite av ett kretslopp. De kan lämna klänningen här och komma ut med en annan.

EXAKT 4,5 KILOMETER västerut ligger Röda Korsets Kupan. Också det en second handbutik, men med ett betydligt bredare utbud och inte specialiserat på design och märkeskläder, något som också innebär att priserna är riktigt låga.

Här finns allt från kläder och skor till möbler, husgeråd och sportprylar, allt prydligt upphängt på hyllor och ställningar.

Kerstin Ejderby, som är butiksansvarig,

har sett hur intresset för second hand har ökat på senare år.

– Hit kommer alla slags kunder i olika åldrar, som kanske vill köpa lite mer unika kläder, vill fynda och inte se ut som alla andra. Och vi är extremt noga med kvalitén på kläderna. I ett område som Danderyd är det ett måste, säger hon.

Hennes råd till den som vill lämna in något till försäljning är att se till att det är helt och rent.

Till Kupan skänker människor det som de vill bli av med. Överskottet från försäljningen går till Röda Korsets verksamhet. Genom att skänka hit hjälper man alltså till med att hjälpa.

Och intresset är stort, också för att skänka bort föremål efter utrensningar hemma.

– Vi får in saker hela dagarna. Det är vi tacksamma över, konstaterar Kerstin Ejderby.

ATT BESÖKA SECOND HANDBUTIKER, oavsett om det handlar om att man själv har ett överflöd där hemma eller om att man vill göra fynd, är en win win för alla. Enligt siffror från Naturvårdsverket slänger varje svensk 7,5–9 kilo kläder och textilier om året. Samtidigt köper vi nästan 14 nya kilon. ♦

Andlig friskvård

Så kan bikten beskrivas. Jonas Eveborn, pastor i Equmeniakyrkan tror på biktens comeback. Det finns flera orsaker till det.

JONAS EVEBORN, PASTOR i Equmeniakyrkan och föreståndare för Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby, har en dröm:

– För tio år sedan ansågs det lite skamfylt att gå till en terapeut. Så är det inte längre. Jag skulle önska att själavårdssamtalen och bikten blir lika avdramatiserat.

Han är övertygad om att nästan alla skulle må bättre av att bikta sig. Att de flesta kommer ut på andra sidan bikten med ett lite lättare hjärta – och att den också kan medverka till ett bättre samhälle i stort.

– I den katolska kyrkan, där bikten är betydligt vanligare än hos oss, har man något som kallas för generalbikt. Det

innebär att den som nått en något så när vuxen ålder tillsammans med sin präst går igenom allt orätt som han eller hon gjort sedan barnsben.

Det skulle ha stor betydelse för hälsan och det fortsatta livet, menar Jonas Eveborn.

För bikten handlar om så mycket mer än att bekänna sina synder inför Gud och sedan få Guds förlåtelse. I själva verket handlar det också om att ta ut en riktning för hur livet ska levas, om att jobba med sig själv, och de sidor hos sig själv som man inte är så stolt över.

– Bikten är inte kravlös. Syftet med bikten är att man – med förlåtelsen och nåden som grund – ska göra vad man kan för att, med Guds hjälp, göra gott konstaterar Jonas Eveborn.

I SAMBAND MED reformationen fick bikten allt mindre betydelse och ersattes till stor del av den allmänna syndabekännelsen.

I Svenska kyrkan är bikten fortfarande relativt sällsynt, även om det naturligtvis förekommer. I Equmeniakyrkan är det något vanligare eftersom det i samband med Ekumeniska Kommunitetens olika arrangemang alltid erbjuds möjlighet till bikt.

Men Jonas Eveborn tror på biktens comeback.

För i takt med att vi blir allt mer

intresserade av vårt inre mående, finns det mycket som tyder på att fler kommer att vilja bikta sig.

Vissa liknar bikten vid andlig friskvård.

– Det är vanligt att syftet från början inte varit att man vill bikta sig. Ofta börjar det med ett vanligt själavårdssamtal, som leder in i ett biktsamtal, förklarar Jonas Eveborn.

BIKTSAMTALEN KAN HANDLA om de mest varierande saker.

– Det kan handla om att någon har problem i sin relation och har sökt hjälp för det. Under samtalets gång kan jag kanske lägga märke till att det finns väldigt starka känslor av svartsjuka och missunnsamhet som skaver. Då kan jag föreslå att vi ska boka in ett biktsamtal, säger Jonas Eveborn.

I de fallen bokas en ny tid in, och den absoluta tystnadsplikten återopas. Under samtalets gång behöver en syndabekännelse avkunnas, där den som sökt hjälp får stöd att sätta ord på det som skaver och också att hitta sätt att bearbeta det som hänt eller pågår.

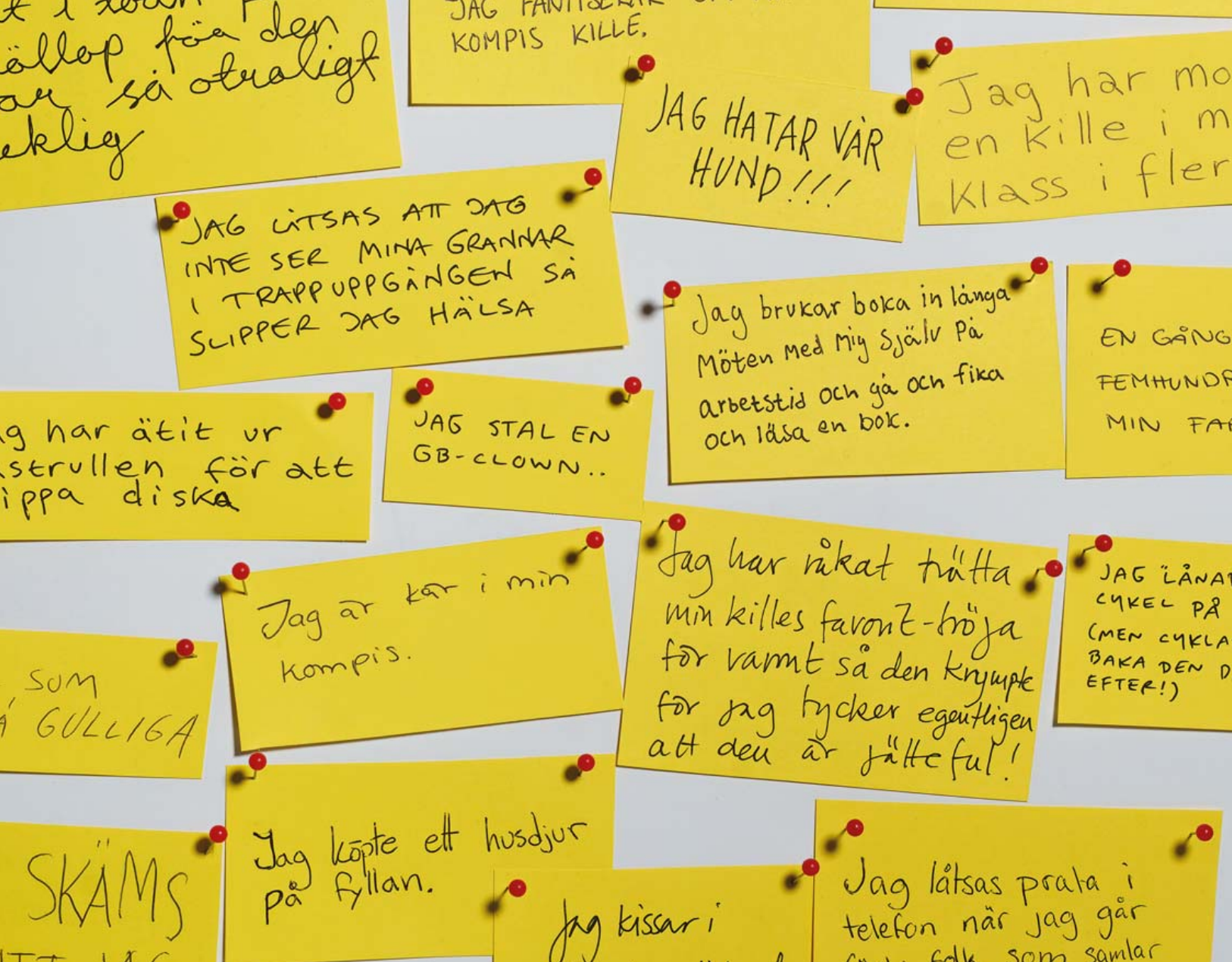
– Själva bikten tar bara några minuter då vi ber en kort bön, den biktande formulerar syndabekännelsen med delvis egna ord. Efter avslutningen avslutas bikten med en tackbön och en välsignelse.

Sedan börjar det verkliga arbetet. Att göra bot och gottgöra.

För den som tror att bikten är kravlös tror

Jonas Eveborn, pastor i Equmeniakyrkan

En synd kan se olika ut. Gemensamt är att den skaver.

fel. Det räcker inte att, som bikten i den katolska kyrkan framställs i Hollywood-filmer, bara be tio Ave Maria och sedan köra på i de gamla vanliga hjulspåren.

– Den logiska konsekvensen efter att ha biktat sig och tagit emot förlåtelse är att ge vidare av den nåd och kärlek som räcks mig.

DET KAN HANDLA om att på ett genomtänkt sätt be den man åsamkat smärta om förlåtelse. Men det är något som ställer stora krav på mottagaren, och som kan riva

upp känslor. Det krävs ofta tid innan det steget är moget. Ett alternativ kan vara att göra bot på annat sätt. Att undvika att agera på samma sätt framöver och att försöka göra gott i mötet med andra människor.

– En vanlig orsak till bikt är det som kallas underlåtelsesynd. Det som kan förklaras med ”de goda människornas tystnad”, där man som medmänniska hade kunnat ingripa, men där man aldrig gjorde det, säger Jonas Eveborn.

Det kan också handla om att den man

gjort fel emot har gått bort. Då kan bikten bli ett viktigt steg i själva sorgprocessen.

Ett mardrömsscenario är att under tystnadsplikt få kännedom om ett pågående eller planerat brott. Också då gäller den absoluta tystnadsplikten för en präst eller pastor.

– Då är det enda jag som självavdäre kan göra att försöka bearbeta personen i fråga, att få henne eller honom att tänka om, och söka rätt stöd för att hitta sätt att agera annorlunda. ♦

A portrait of a woman with dark, wavy hair and round glasses, wearing a blue sweater. The background is dark on the right and light on the left.

Liza Alexandrova-Zorina:

”Skugggvärlden
finns överallt”

Djursholmsbon, journalisten och författaren Liza Alexandrova-Zorina riktar strålkastarskenet mot en osynlig värld där invånarna inte har några rättigheter. Men de finns mitt ibland oss. Kanske renoverar de din grannes villa. Eller kanske städar de ditt eget hem?

ETT INDUSTRIOMRÅDE utanför stan.

En lokal, övergiven men ändå full av boende. Människor i rum utan vare sig el eller rinnande vatten.

– Jag hade aldrig sett något liknande, säger Liza Alexandrova-Zorina.

Scenen utspelade sig 2019. Två år hade då gått sedan hon kom till Sverige från Ryssland, med en lång karriär som journalist och författare sig bakom sig.

Första tiden bodde Liza Alexandrova-Zorina i en lägenhet på Östermalm. Hon hängde med människor av sin egen sort – författare, politiker och journalister.

Successivt började hon intervjua ryskspråkiga personer i Stockholm, människor som lämnat landet av ekonomiska och politiska skäl.

En värld bortom kulturmedelklassen öppnade sig.

– Ju mer jag pratade med de här personerna desto mer insåg jag att de bodde på konstiga ställen, saknade riktiga jobb och levde under vidriga villkor. En av dem, en person från den Nordkaukasiska maffian i Stockholm, tog mig till en illegal bostad i ett industriområde i Jakobsberg.

Det var där hon mötte det postsovjettiska skuggsamhället för första gången.

NOG FÖR ATT hon hade skildrat skuggsamhället på hemmaplan, i Moskva. Men att det skulle finnas här, i välfärdslandet Sverige? Hon bestämde sig för att berätta om det hon såg. Genom att utge sig för att vara en papperslös städerska kom hon människor nära. Intervjuerna blev ofta flera timmar långa.

Resultatet av alla samtal resulterade i boken "De livegnas land", som i höstas belönades med Stora Journalistpriset. Där berättar Liza Alexandrova-Zorina om hur ryssar, ukrainare och uzbekier betalar illegala flyktingsmugglare för att komma till Sverige. Det är en undre värld befolkad av många av dem som försörjer sig som

byggarbetare, budleverantörer, städerskor och diskare,

Livsvillkoren är svåra. Dygnets få lediga timmar tillbringas i boenden med usla sanitära förhållanden.

– Det är vanligt med villor en bit utanför stan, där husbilar och husvagnar trängs på tomten. Alla rum i huset används som sovutrymme med sängar, soffor och sovsäckar.

Boenden i industriområde är de farligaste. Där uppstår ofta bränder. Eftersom arrangemangen är illegala finns streckade gångar som visar hur man ska gå för att undvika att fastna på områdets bevakningskameror.

FOKUS FÖR LIZA Alexandrova-Zorina är byggbranschen. Utnyttjandet är skrupelöst. Ofta är de papperslösa skuldsatta redan innan de satt sin fot på svensk mark.

– De betalar smugglare som hjälper dem med visum, svartjobb och bostad. De kan inte resa tillbaka utan att betala av skulden. Med en enda lön försörjer de fru, barn, föräldrar och syskon därhemma. ➡

”Eftersom jag bor här i Djursholm ser jag ofta människor som jobbar helt utan skydd på hustaken.”

➡ Att återvända skuldsatt vore ett misslyckande. De lever i patriarkala samhällen och i vissa fall även hederskulturer. Att inte kunna försörja sin familj är en skam och innebär social uteslutning.

Förstår de innan de reser hit vad som väntar dem?

– Nej, oftast inte. Men även om de gjorde det skulle många ändå komma, desperationen är så stor.

Skuggvärlden av svartarbetare är tätt sammankopplad med samhällets högsta topp. Liza Alexandrova-Zorina bor med sin familj i en lägenhet i Djursholm. Som den journalist hon är har hon grävt där hon står. I boken berättar hon om hur Danderyds dyraste villor, däribland välkända företagsprofiler, lyxrenoveras av personer som står i direkt beroende till den organiserade brottsligheten.

DAGEN INNAN VI ses har rikspolischefen Petra Lundh presenterat en rapport som visar att den kriminella ekonomin omsätter 352 miljarder kronor per år, motsvarande 5 procent av Sveriges BNP. Den största delen är knuten till just svartjobb.

– Jag är inte överraskad, säger Liza Alexandrova-Zorina om siffrorna.

De papperslösas direkta vardag må vara dold för många. Men vetskapen om att svartarbete både bygger på och göder utnyttjandet av andra människor är välkänt. Ändå anlitas de, inte sällan av kunder med mycket god ekonomi.

– Jag har svårt att begripa det. Ibland vill jag försvara de svenska kunderna och tänker att det inte är så lätt att veta om det är svartjobbare man har att göra med. De talar ju ett annat språk, man förstår inte varandra.

Men nej, det är struntprat, säger Liza Alexandrova Zorina sedan. I själva verket är just den språkliga nivån tecknet på att man som kund ska dra örnen åt sig.

– Personal som varken kan svenska eller engelska är den första röda flaggan. Om du är här lagligt och jobbar permanent måste du kunna åtminstone engelska, det är ett grundläggande krav hos seriösa företag.

Djursholmsbor som renoverar huset med hjälp av svart arbetskraft riskerar att få ett telefonsamtal.

Inte från polisen. Utan från Liza Alexandrova-Zorina.

– Eftersom jag bor här ser jag ofta människor som jobbar helt utan skydd på hustaken. Det händer att jag ringer upp villaägaren och säger ”man gör inte så i Sverige, tänk om någon faller ner och dör och skadar sig”.

Ibland hjälper det, ibland inte. Dagen efter kan hon se samma oskyddade arbetare på samma hustak.

På kvällarna, när hon är ute och joggar, ser hon hur de tar rökpaus utanför byggskjulen som står uppställda vid villorna.

– Trots att det är inte är tillåtet att bo i byggarbetsläger är det uppenbart att de gör det. I mörkret känner de sig obehagliga, men i skenet inifrån arbetsläger ser man hur deras liv ser ut.

DET ÄR INTE bara den fysiska verkligheten som Liza Alexandrova-Zorina kan berätta om. Hon vet också vad situationen gör med psyket. Den som är livegen tappar självförtroende, säger hon och beskriver det som att personligheten ”går sönder”.

Alkohol är en vanlig tröst. Och med den kommer våldet. Särskilt kvinnorna blir offer.

En annan tröst är religionen. En inte så liten del av den postsovetjetiska gruppen kommer från muslimska länder. Därhemma har tro och andlighet varit en underordnad fråga, de flesta har firat sina högtider på samma sätt som en sekulariserad svensk.

Utsattheten i Sverige gör att många av

Liza Alexandrova-Zorina

Ålder: 41 år

Bor: I Djursholm, född i Ryssland

Gör: Journalist, författare

Familj: Maken Dmitri Plax, regissör och dramatiker. Sonen Maximilian, 4 år

Aktuell med: ”De livegnas land” (Volante förlag)

Tidigare titlar på svenska: ”Imperiets barn” (2023)

Om Svenska kyrkan: Jag är ateist men min son är döpt i Svenska kyrkan. När församlingen gör något för barn går vi ofta dit. Det är kul att kyrkan i Sverige är mycket mer än bara kyrka, men jag tycker att de borde göra mer för de papperslösa.

Om Danderydsborna: Det märks att de som bor här läser böcker och tidningar. När jag sitter på bussen kommer det ofta fram någon som vill prata om mina texter. När jag fått Stora Journalistpriset var det en äldre man som ropade ”Grattis Liza!” från andra sidan gatan.

Skriver på just nu: Om tjetjener i Europa, om livet i exil och om hur krig skadar människor för flera generationer. Skildringen omfattar radikala miljöer, kontraktsmördare och papperslösa. Det är också berättelsen om kriget mellan Ryssland och Tjetjenien, ett krig som egentligen aldrig har avslutats.

Liza Alexandrova-Zorina
vägrar hålla tyst om
skuggsamhället.

dem söker sig till moskén. Där får de känna att de är en del av något större.

Men i moskémiljön finns också många islamister. Liza Alexandrova-Zorina sätter ljus på hur radikaliseringen gror i skuggsamhället.

– I religionens namn odlar man sitt hat. Några passerar den farliga gräns där man dras in i terrorverksamhet.

SKUGGSAMHÄLLET ÄR samtidigt fullt av vänskap och värme. Långt från släkt och hemland blir madrassgrannarna den nya familjen. Liza Alexandrova-Zorina fick själv uppleva gemenskapen och kunde känna igen sig i sina intervjupersoner.

– Det är mycket vi inte kan prata med

svenskar om, sådant som kräver samma referensramar.

Hon kom särskilt nära en man från Ukraina. Mannen bodde i en av de illegala bostäderna. Trots det pågående kriget och allt han kände inför ryssar fann de båda varandra och kunde prata om livet.

Ur Liza Alexandrova-Zorinas reportage finns många politiska slutsatser att dra. Men texterna är inte i sig åsiktsdrivna. Ideologin ligger i betraktarens öga. Från svenska politiker har det varit tyst. Däremot har en migrationsminister från ett skandinaviskt land, Liza Alexandrova-Zorina vill inte säga vilket, ringt och tackat.

– Min drivkraft är att berätta om det som är viktigt. Det finns många viktiga

saker som också andra journalister kan berätta om. Men det postsovjettiska skuggsamhället kan jag skildra på ett sätt som ingen annan kan.

Hennes arbete har ett högt pris. I Ryssland är Liza Alexandrova-Zorina klassad som utländsk agent. Om hon återvänder blir hon gripen.

Hur har mötet med det svenska skuggsamhället påverkat din människosyn?

– Jag har redan sett så mycket misär i Ryssland så det gör ingen skillnad. Jag vet också att det är mycket värre i länder som Polen, Tyskland, Frankrike. På så sätt är jag glad att mina böcker chockerar svenska läsare. "Herregud, det får inte vara så här i Sverige", säger de. ♦

Drop in-dop i Danderyds kyrka

Dopet är för alla och därför ordnas drop in-dop för alla åldrar; små bebisar, skolbarn, ungdomar och vuxna. Det är ett enkelt alternativ som inte kräver så mycket förberedelser, men blir ändå stämningsfullt och personligt. Tid finns för fika och samtal. Kom som ni är, dopklänning till de minsta går att låna om man vill.

Tid: lördag 14 mars
10.00–14.00
Plats: Danderyds kyrka
Kontakt:
katja.stroeven@
svenskakyrkan.se

FOTO: MAGNUS ARONSON

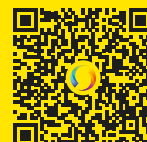
Från dina händer
till där det händer

Foto: Henrik Berglund/Kon

Ditt stöd når människor som med stort mod räddar liv och ger hopp mitt i katastrofen.
En enda mänsklighet – under samma himmel!

Swisha din gåva till

900 1223

För stora, små & mittemellan i Församlingens Hus

Babycafé med sång

Vi sjunger, leker, samtalar om livet och fikar tillsammans.

Tid: torsdagar, drop-in 10.00–12.00, sångstund 11.00. Påsklov vecka 15.

Tac-o-lov

Fredagsmys för alla åldrar.

Gudstjänsten är anpassad för barn med spring i benen. Ingen anmälan eller avgift.

Tid: 17.00–19.00, fredagar 27/3, 24/4, 22/5

Onsdagar tillsammans

After School

Tid: drop-in 16.00–18.30

Kvällsmässa (Danderyds kyrka)

Tid: 18.30

Ungdomskväll med fika, häng och program.

Tid: 19.00–21.30

Håll koll på vad som händer på instagram: @ungidanderyd

Mat & prat

För dig som är mellan 25 och 45 och vill träffa andra för att prata om livets små och stora frågor! För dig som också behöver äta och vill lära dig något nytt att tillaga.

Tid: 18.00–21.00,

torsdagar 26/3, 23/4 och 21/5.

Existentiell salong

Djupgående diskussioner, reflektion, samtal och gemenskap.

Tid: 19.15–20.45, onsdagarna 25/3 och 29/4.

Söndagsskola för vuxna

Efter högmässan vid kyrkkaffet träffas vi för ett samtal om tro och liv.

Tid: söndagar 12.30–13.30

Torsdagsfrukost

Mötesplatsen för dig som vill äta en god frukost tillsammans med andra.

Tid: torsdagar 09.00–10.30

Guds Livsgnista

Öppen samtalsgrupp om existentiell hälsa.

Tid: tisdagarna 10/3, 24/3, 7/4, 21/4 och 19/5 kl. 13.30 (i samband med lunchmusik och soppa).

Kontakt:

rebecca.winander@svenskakyrkan.se

Heliga danser

Själslig ro med vägledning och musik. Te och smörgås efter dansen.

Ingen föranmälan.

Tid: 11.00–12.00,

tisdagar jämna veckor.

Plats: Sättraängskyrkan

Morgonbön

Måndag–torsdag 08.30

i Danderyds kyrka.

Morgonbön och kaffe

Fredagarna 20/3, 17/4, 15/5 och 29/5 kl. 09.00–10.00

i Kevinge Seniorcenter.

Retreat

– en dag i stillhet

Tid: 09.30–16.30

lördag 25 april

Plats: Sättraängskyrkan

Kostnad: 200 kr

(lunch och fika ingår)

Anmälan senast 19/4 till ninna.

birkoff@svenskakyrkan.se

Soppa och Gud

”Jag inspireras av livets bräckliga balans, och vill genom mina bilder och berättelser, dela en djupare känsla av samhörighet” skriver fotografen, filmaren och konstnären Mattias Klum. Han har skrivit och fotograferat för årets upplaga av Årkebiskopens Fastebok. *Stigminnen* är en bok som förenar ord och bild för reflektion och fördjupning. Maja Hvarfner, präst, leder samtalen. Ingen anmälan – kom de gånger du kan.

Tid: tisdagarna 3/3, 17/3, 31/3 samt fredag 3/4 kl. 12.30–14.00

Plats: Församlingens Hus.

Kostnad: Boken finns att köpa i Församlingens Hus och Danderyds kyrka för 125 kr.

Lunchmusik med Liv och Per Skareng.

Musik i Danderyds kyrka

Söndagar 16.00 i Danderyds kyrka

15/3 och 10/5

Himmel och pannkaka
Barnanpassad musikgudstjänst med
pannkaksfika.

22/3

Gloria av Vivaldi, Magnificat av Stanford
och Bogoroditse devo av Rachmaninov.
Danderyds kyrkokör. Henriikka Gröndal,
sopran. Hedvig Hasselström, mezzo-
sopran. Anna Fröberg, kapellmästare.
Instrumentalister. Anders Ölund,
organist. Maria Resare, dirigent.

29/3

Barnens påskgudstjänst

19/4

Ordet – för att världen ska räddas.
Jan Eliasson.

3/5

Musikgudstjänst

17/5

Musikgudstjänst med sommarmusik
och nya psalmer. Danderyds kyrkokör.

24/5

Musikgudstjänst.
VocAlice och Ceciliakören.

Lunchmusik med soppa

Tid: varannan tisdag 12.00

10 mars

Bernt Lysell, violin,
och Anders Ölund, piano.

24 mars

Ingen lunchmusik p.g.a.
påskvandring för skolorna

7 april

Nils-Erik Sparf, violin,
David Härenstam, gitarr

21 april

Johan Wällberg, baryton,
Anders Ölund, orgel, piano

5 maj

Liv och Per Skareng, gitarr

19 maj

Vår- och sommarmusik på
orgel med Anders Ölund

Gudstjänst och kyrkkaffe

Välkommen till högmässa
11.00 varje söndag i Danderyds
kyrka med efterföljande
kyrkkaffe i Församlingens Hus.
Alla veckans gudstjänster
finns på hemsidan.

Finloppis för vuxna

Kläder av god kvalitet säljs till
förmån för Act Svenska kyrkan.
Endast betalning med Swish.
Start: söndag 15/3 13.00–15.00
och pågår t.o.m. 29/3.

Plats: Församlingens Hus (öppet
måndag-fredag 09.00–16.00)

Vill du skänka?

Kontakta maria.gibbs.persson@
svenskakyrkan.se

TIDNINGEN LIVET

Utgiven av Svenska kyrkan,
Danderyds församling.

Redaktion

Kristin Molander, kyrkoherde
kristin.molander@svenskakyrkan.se

Christina Högberg
christina.hogberg@svenskakyrkan.se

Anna-Maria Stawreberg
anna-maria@stawreberg.se

Katja Stroeven
katja.stroeven@svenskakyrkan.se

Ansvarig utgivare
Kristin Molander, kyrkoherde

Design & produktion
Jonna Olsson

Skribenter
Kristina Lindh
Anna-Maria Stawreberg

Omslag Lotta Kühlhorn

Fotograf Elliot Elliot

Tryckeri Stockholms Lito Grafiska

ÖPPETTIDER

Danderyds kyrka
Mån–fred 08.30–16.30.
Lör–sön 09.00–16.30.

Församlingens Hus
Mån–fre 09.00–16.00

Växel tel 08-568 957 00
Mån–fre 09.00–12.00, 13.00–17.00

Bokning av dop, vigsel, begravning:
Mån, tis, tors 10.00–12.00, 13.00–14.00.
Fre 10.00–12.00. Tel 08-568 957 10

Begravningsverksamheten:
Mån, tis, tors 10.00–12.00, 13.00–14.00.
Fre 10.00–12.00. Tel 08-568 957 39

SVENSKA KYRKAN I DANDERYD

Församlingens Hus

Angantyrvägen 39,
182 54 Djursholm.
Växel: 08-568 957 00,
mån–fred 9.00–12.00
och 13.00–17.00.
Postadress: Angantyrv. 39,
182 54 Djursholm.
svenskakyrkan.se/danderyd

Kanslichef

Paola Ekenberg
08-568 957 19.

Kamrer

Martin Sandström
08-5689 57 09

Kommunikatörer

Christina Högberg,
08-568 957 08.

Kyrkogårdschef

Per Henrik Hinder
08-568 957 46.

Kyrkor och lokaler

Altorps kapell,
Ymervägen 55, Djursholm.

Danderyds kyrka,
Angantyrvägen 41, Danderyd.

Djursholms församlingsgård,
Valevägen 26, Djursholm.

Djursholms kapell, (stiftelse)

Enebykyrkan,
(samarbetskyrka)
Enebytorp,
Lars Åberg 070-497 71 65.

Petruskyrkan
Kyrkvägen 27, Stocksund.

Sätraängsskyrkan
Sjöbergsv. 32 Danderyd.

Sjukhuskyrkan,
Danderyds sjukhus,
08-123 550 00 (växel).

Kyrkoherde

Kristin Molander,
08-568 957 01, 070-334 16 18.

Präster

Ninna Birkoff,
08-568 957 15.
Randi Guldstrand,
08-568 957 20.
Maja Hvarfner,
08-568 957 05.
Katja Stroeven,
08-568 957 18.

Sjukhuspräst

Chris Segerholm Koskull,
08-568 957 62.

Diakoner

Elin Smeds, 08-568 957 42.
Estelle Wiesel, 08-568 957 29.
Rebecca Winander,
08-568 957 58.

Musiker

Sabina Lilja, 08-568 957 06.
Maria Resare, 08-568 957 07.
Anders Ölund, 08-568 957 04.
Martin Östergren, 08-568 957 12.

Musikpedagog

Ludvig Gawell 08-568 57 57.

Församlingspedagoger

Louise Almén, 08-568 957 66.
Pontus Degréus, 08-568 957 14.
Anton Bränström,
08-568 957 88.
Maria Gibbs Persson,
08-568 957 25.

Kyrkans förskola

Förskolorna Enen,
Kyrkbacken och Änglagaraget.
Annelie Geilert, rektor,
08-568 957 02.

Vi lever alla under samma himmel!

Två kvällar till förmån för Act Svenska kyrkan

**Onsdag
15/4
kl 19.00**

Helen Sjöholm, Martin Östergren & VocAlice

Helen Sjöholm är en av våra största sångerskor med en fantastisk röst som spänner över jazz, visa, musikal. Du kan se fram emot en kväll med musik från Benny Andersson till Ted Gärdestad. Martin Östergren är pianist och musiker i Danderyds församling där han bl.a. är körledare för VocAlice. Dessutom medverkar Mirjam Charas Östergren, fiol, och Martin Höper, bas. Helen Sjöholm uppträder utan ersättning och behållningen av intäkterna går till Act Svenska kyrkan.

Tid: onsdag 15/4 kl. 19.00. Insläpp från 18.30

Plats: Danderyds kyrka

Biljetter: 750 kr. Förför: Svenskakyrkan.se/danderyd från och med fredag 13/3 kl. 18.00.

Ordet – för att världen ska räddas

Diplomat och fd FN-ambassadör Jan Eliasson i ett samtal med kyrkoherde Kristin Molander om ordets kraft och makt i en tid av fake news och devalverade sanningar. Barockinspirerad folkmusik med Anna och Olof Ander.

Fri entré. Insamling till Act Svenska kyrkan.

Tid: söndag 19/4 kl. 16.00. Insläpp från 15.30.

Plats: Danderyds kyrka

**Söndag
19/4
kl 16.00**

**Svenska
kyrkan**

Danderyds
församling

